

РЕЦЕНЗІЯ
кандидата юридичних наук, доцента
Хахуцяк Ольги Юріївни на дисертацію
ЗАГОРОДНЬОГО ЄВГЕНІЯ ОЛЕГОВИЧА
«Особливості здійснення досудового розслідування в умовах воєнного
стану», представлену на здобуття ступеня доктора філософії за
спеціальністю 081 Право

Актуальність теми дослідження. Актуальність дисертаційного дослідження Загороднього Є.О. на тему «Особливості здійснення досудового розслідування в умовах воєнного стану» зумовлена безпрецедентними викликами, що постали перед системою кримінальної юстиції України внаслідок збройної агресії російської федерації та запровадження правового режиму воєнного стану. В умовах ведення бойових дій органи досудового розслідування здійснюють свою діяльність за обставин, які потребують оперативного реагування на нові загрози, забезпечення належного документування воєнних злочинів, дотримання прав учасників кримінального провадження та одночасного гарантування ефективності кримінального переслідування.

Особливої актуальності набувають питання адаптації кримінального процесуального законодавства до умов воєнного стану, удосконалення механізмів проведення слідчих (розшукових) дій, забезпечення міжнародного співробітництва у сфері кримінального судочинства, а також взаємодії з Міжнародним кримінальним судом щодо розслідування воєнних злочинів. Практична необхідність створення науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення діяльності органів досудового розслідування підтверджується значною кількістю кримінальних проваджень, пов'язаних із наслідками збройного конфлікту.

У зв'язку з цим обрана автором тема є своєчасною, суспільно значущою та такою, що має важливе теоретичне і практичне значення для подальшого розвитку науки кримінального процесу та вдосконалення правозастосовної діяльності в умовах воєнного стану.

Характеристика основних положень роботи. Дисертаційна робота має логічну структуру, складається зі вступу, трьох розділів, що охоплюють дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У першому розділі автором досліджено теоретико-правові засади здійснення досудового розслідування в умовах воєнного стану, проаналізовано нормативно-правове регулювання відповідних правовідносин, визначено особливості правового режиму воєнного стану та його вплив на кримінальне провадження, а також розкрито систему гарантій забезпечення прав та законних інтересів учасників кримінального провадження.

Другий розділ присвячено аналізу практичних аспектів здійснення досудового розслідування в умовах воєнного стану. Значну увагу приділено процесуальній регламентації діяльності органів досудового розслідування, особливостям початку кримінального провадження та проведення окремих слідчих (розшукових) дій, питанням міжнародного співробітництва під час екстрадиційних процедур, а також взаємодії України з Міжнародним кримінальним судом у сфері розслідування воєнних злочинів.

У третьому розділі автором здійснено узагальнення зарубіжного досвіду організації досудового розслідування в умовах воєнних конфліктів та сформульовано пропозиції щодо вдосконалення кримінального процесуального законодавства України. Практичну цінність становлять запропоновані напрями підвищення ефективності досудового розслідування в умовах воєнного стану, спрямовані на забезпечення балансу між інтересами держави та гарантіями прав людини.

Загалом основні положення дисертаційного дослідження характеризуються системністю, комплексністю та належним рівнем наукової аргументації. Отримані результати ґрунтуються на аналізі національного законодавства, міжнародно-правових актів, практики їх застосування та сучасних наукових підходів до вирішення проблем здійснення досудового розслідування в умовах воєнного стану.

Ступінь обґрунтованості й достовірність основних наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації, наукова новизна. Дослідження виконувалось відповідно до Річної національної програми під егідою Комісії Україна – НАТО на 2021 рік (затверджена Указом Президента України від 11.05.2021 № 189/2021), Плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на 2021–2023 роки (розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 червня 2021 року № 756-р), Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки (наказ МВС України від 11.06.2020 № 454), Основних напрямів наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2021–2024 роки (рішення Вченої ради від 21 грудня 2020 р., протокол № 23). Тему дисертації затверджено на засіданні Вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 25.10.2022 (протокол № 14) і включено до Переліку тем дисертаційних досліджень Національної академії правових наук України, затверджених у 2022 році.

Поставлена автором мета є актуальною, коректно сформульованою та повною мірою відповідає об'єкту, предмету, структурі й змісту дисертаційного дослідження. Для її досягнення дисертантом визначено комплекс взаємопов'язаних наукових завдань, реалізація яких дозволила сформулювати низку теоретичних положень і практичних рекомендацій щодо удосконалення правового регулювання досудового розслідування в умовах воєнного стану.

Для реалізації поставленої мети автор визначив перелік завдань, які було успішно розв'язано під час виконання дослідження.

Для досягнення поставленої мети та вирішення завдань під час аналізу предмета дослідження використовувалися загальнонаукові та спеціально-наукові методи: історико-правовий, логіко-юридичний, порівняльно-правовий, системний, статистичний, соціологічний, догматичний методи.

У роботі сформульовано низку результатів і висновків, що були отримані вперше і мають високий ступінь наукової новизни.

Дисертація є комплексним дослідженням теоретичних і практичних засад процесуальної регламентації діяльності органів досудового розслідування під час воєнного стану, визначення шляхів удосконалення кримінального процесуального законодавства України та розроблення пропозицій щодо підвищення ефективності реалізації завдань кримінального провадження в умовах воєнного стану.

У роботі автор комплексно дослідив теоретичні, нормативно-правові та практичні засади здійснення досудового розслідування в умовах воєнного стану, визначив особливості функціонування органів досудового розслідування та вплив воєнного стану на реалізацію кримінального процесуального законодавства.

Обґрунтовано необхідність удосконалення процесуальних механізмів здійснення досудового розслідування в умовах воєнного стану, зокрема щодо дистанційного проведення слідчих (розшукових) дій, забезпечення судового контролю та належного документування кримінальних правопорушень.

У роботі сформульовано практичні рекомендації щодо вдосконалення діяльності органів досудового розслідування, розвитку міжвідомчої взаємодії, розширення можливостей використання інформаційних технологій та підвищення ефективності розслідування воєнних злочинів.

Доведено доцільність удосконалення нормативного регулювання окремих інститутів кримінального процесу, пов'язаних із початком досудового розслідування, проведенням слідчих (розшукових) дій, спеціальним досудовим розслідуванням та використанням електронних засобів фіксації процесуальної діяльності.

Особливу увагу приділено проблемам забезпечення прав і законних інтересів учасників кримінального провадження в умовах воєнного стану, міжнародному співробітництву у сфері кримінальної юстиції, а також питанням взаємодії України з Міжнародним кримінальним судом.

Обґрунтовано необхідність впровадження сучасних механізмів документування доказової інформації, обов'язкової відеофіксації окремих

процесуальних дій, створення єдиних координаційних механізмів міжвідомчої взаємодії та подальшої гармонізації кримінального процесуального законодавства з міжнародними стандартами.

Подальшого розвитку в дисертаційному дослідженні дістали наукові положення щодо процесуальних особливостей здійснення досудового розслідування в умовах воєнного стану, зокрема проведення окремих слідчих (розшукових) дій, застосування спеціального досудового розслідування (*in absentia*), використання механізмів міжнародного співробітництва під час розслідування воєнних злочинів та екстрадиції правопорушників. Заслужують на увагу висновки автора щодо адаптації кримінального процесуального законодавства до умов збройного конфлікту, а також пропозиції з імплементації позитивного зарубіжного досвіду у сфері організації та здійснення досудового розслідування.

Обґрунтованість наукових положень дисертації забезпечується потужною джерельною базою дослідження, достатніми емпіричними даними, а також вдало обраним комплексом наукових методів пізнання.

Повнота викладених наукових результатів в опублікованих працях здобувача. Основні положення та результати дисертації викладено у чотирьох наукових статтях, опублікованих у збірниках, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, та семи тезах, викладених, у збірниках матеріалів міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій і круглих столів. Перелік наукових праць здобувача й аналіз їх змісту засвідчують, що наукові результати, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження достатньо повно викладено у вітчизняних наукових фахових виданнях, пройшли апробацію на різних науково-практичних заходах.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушення академічної доброчесності. Зокрема, Загородній Є.О. у роботі не допускає дослівного запозичення текстових фрагментів без оформлення їх як цитат із відповідним посиланням на джерело; використання інформації у вигляді

фактів, ідей, положень чи висновків без зазначення джерела їх походження; перефразування тексту джерела у формі, близькій до оригінального викладу, без належного посилання; а також наведення узагальнень, інтерпретацій чи авторських висновків, сформованих на підставі наукових праць інших дослідників, без коректного бібліографічного оформлення.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що викладені в дисертаційній роботі положення можуть бути використані у:

освітньому процесі – при викладанні навчальних дисциплін «Актуальні проблеми застосування кримінального процесуального законодавства», «Докази і доказування у провадженнях про кримінальні правопорушення», «Кримінальний процес», «Досудове розслідування» та під час підготовки навчально-методичних і дидактичних матеріалів, а також рекомендувати їх до вивчення під час самостійної роботи здобувачів вищої освіти (акт впровадження результатів дисертації в освітній процес Національної академії внутрішніх справ від 20.02.2026 року № 37-ОП);

правозастосовній діяльності органів досудового розслідування – під час розроблення і проведення тренінгів на тему «Спеціальне досудове розслідування та спеціальне судове провадження» та «Процесуальне керівництво досудовим розслідуванням і підтримання публічного обвинувачення у кримінальних провадженнях про злочини проти основ національної безпеки» у межах підвищення кваліфікації прокурорів (Акт впровадження в діяльність Тренінгового центру прокурорів України результатів дисертації від 01 жовтня 2025 року); Національної поліції України під час проведення в системі службової підготовки, семінарів, нарад та під час підготовки листів-роз'яснень до органів досудового розслідування Національної поліції України (Акт-впровадження від 29.09.2025 № 92291-2025);

науково-дослідній роботі – при підготовці монографій, підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій, узагальнення аналітичних

матеріалів, обґрунтування пропозицій до чинних проєктів нормативно-правових актів, підготовка яких потребує проведення відповідних наукових досліджень або містить наукову складову (акт впровадження результатів дисертації в наукову діяльність Національної академії внутрішніх справ від 20.02.2026 року № 38-НД).

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту роботи. Незважаючи на загальне позитивне враження від роботи дисертанта, необхідно звернути увагу на окремі дискусійні положення, які мають бути уточнені:

1. У роботі значна увага приділена нормативним та організаційним аспектам діяльності органів досудового розслідування, однак недостатньо висвітлено практику Верховного Суду та Європейського суду з прав людини щодо оцінки допустимості доказів, отриманих в умовах воєнного стану.

2. Окремі пропозиції автора щодо вдосконалення кримінального процесуального законодавства, зокрема стосовно дистанційного проведення слідчих (розшукових) дій, потребують більш деталізованого механізму практичної реалізації та нормативного забезпечення.

3. У деяких підрозділах роботи спостерігається надмірна описовість викладення нормативного матеріалу, що частково зменшує рівень авторської наукової аналітики.

Проте наведені зауваження та пропозиції, здебільшого, носять дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації Євгена Загороднього.

Загальний висновок. Представлена дисертаційна робота Євгена Олеговича Загороднього «Особливості здійснення досудового розслідування в умовах воєнного стану» є завершеною роботою, сформульовані у ній наукові результати містять елементи наукової новизни, що мають теоретичне та практичне значення для розвитку сучасної юридичної науки. Дисертаційне дослідження відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових

установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (у редакції постанови КМУ від 19 травня 2023 року № 502), наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 31 травня 2019 року № 759), та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами, внесеними згідно з постановою КМУ від 19 травня 2023 року № 502), а її автор – Євген Олегович Загородній, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

Рецензент

**Завідувач кафедри кримінальної юстиції
навчально-наукового інституту
права та психології Національної
академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент**

Ольга ХАХУЦЯК

Заслужено
ІДІЛЕННЯ ВКЗ
ТАН ПОЛІЦІІ
МЕЛІСТІНСЬКИЙ